

Tillägg, 1982 års säsong

Sedan ovanstående skrevs kan vi nu redovisa resultatet för 1982. 10 par rödstjärtar häckade, en väsentlig minskning alltså jämfört med de 27 paren 1981.

Arets häckningssäsong blev mycket kall. En mycket varm vecka i början av juni efterträddes av en lång kallperiod. Några tidiga rödstjärtar kom igång med häckningen redan under den varma perioden. Hos andra senare anlända kom kylan att verka hämmande på häckningsdriften. Detta gav en stor spridning i tiden av häckningarna. När vi avslutade observationerna den 26 juni hade en del kullar kläckt, medan andra ännu ej var fullagda. Enstaka häckningar kan ha påbörjats efter observationsperiodens slut.

Holkområdet kompletterades i år med 40 holkar. Dessa placerades på lägre nivåer i granurskogen direkt anslutande till de övriga holkarna. Vidare uppsattes 27 holkar i ängsbjörkskog i närheten av Amarnäs. Detta för att kunna jämföra häckningsfrekvensen i olika biotoper.

Litteratur

Enemar, A. 1980. Ett försök att med specialholkar få rödstjärten *Phoenicurus phoenicurus* att häcka tätare än normalt i fjällbjörkskog i södra Lappland. Vår Fågelvärld 39:231-236.

Bert Brodén	Anders Enemar
Stödjevärd 30	Zoologiska institutionen
703 45 Örebro	Box 25059
	400 31 Göteborg

FÅGELMYRAR I ÖREBRO LÄN INVENTERING 1981

LEIF SANDGREN

Inledning

Som läsarna känner till genomförde Närkes Ornitologiska Förening under 1981 en fågelinventering på myrar i Örebro län. Arbetet utfördes på uppdrag av Naturvårdsenheten vid Länsstyrelsen i Örebro län.

Avsikten var att man ville ha ett bättre underlag för att kunna yttra sig i frågor om koncession för torvbrytning. Inventeringen skulle därmed komplettera en undersökning av bl.a. myrarnas utseende och vattenförhållanden (Backéus 1978).

Föreningens lokalombud har arbetat med att få fram de 40 inventerare som genomfört fältarbetet helt ideellt. Ersättning för bilresor har däremot kunnat betalas tack vare ekonomisk hjälp från Länsstyrelsen.

Inventeringsarbetet har tidigare presenterats i Fåglar i Närke, dels som ett uppdrag (FIN 1981:1), dels som en kort sammanfattning av resultatet (FIN 1981:2). En samlad rapport över inventeringen finns utgiven som Meddelande nr 2 från Närkes Ornitologiska Förening (Sandgren 1982).

Denna artikel utgör ett sammandrag av rapporten och intresserade läsare hänvisas till denna för djupare studier.

Till sist än en gång tack till Länsstyrelsen för uppdraget, till lokalombud och inventerare samt till alla andra som medverkat i inventeringen.

Syfte

Syftet med inventeringen var att:

- klassificera myrarnas ornitologiska skyddsvärde med avseende på fågelfaunans art- och individsammansättning
- ge Länsstyrelsen beslutsunderlag inför exploateringsärenden
- ge material till täthetsbedömningar av några typiska myrfågelarter

Inventeringsmetodik

Val av myrar

Val av myrar gjordes med Backéus rapport (1978) som grund. Men vi studerade också den topografiska kartan och hade kontakt med personer med lokalkännedom. Totalt utsågs 52 myrar till inventeringsobjekt. Sammanlagda ytan på dessa uppgick till 92 km².

Genomförande

Myrarna har i huvudsak inventerats med linjetaxeringsmetoden. Vid starten har först några minuters avspaning skett från myrkanten. Därefter har inventeraren långsamt vandrat efter linjer som anpassats till framkomligheten. Avståndet mellan två linjer har inte överstigit 200-300 meter.

Klassning av skyddsvärdet

För klassning av myrarnas skyddsvärde valdes ett antal nyckelarter som kriterium. Urvalet diskuterades inom en referensgrupp vid Länsstyrelsen och gjordes med följande krav:

1. Art som befinner sig i utkanten av sitt utbredningsområde, norrifrån eller söderifrån.
2. Art som i huvudsak förekommer på myrarna.
3. Art som blivit undanträngd från tidigare områden och på myrarna funnit en fristad.

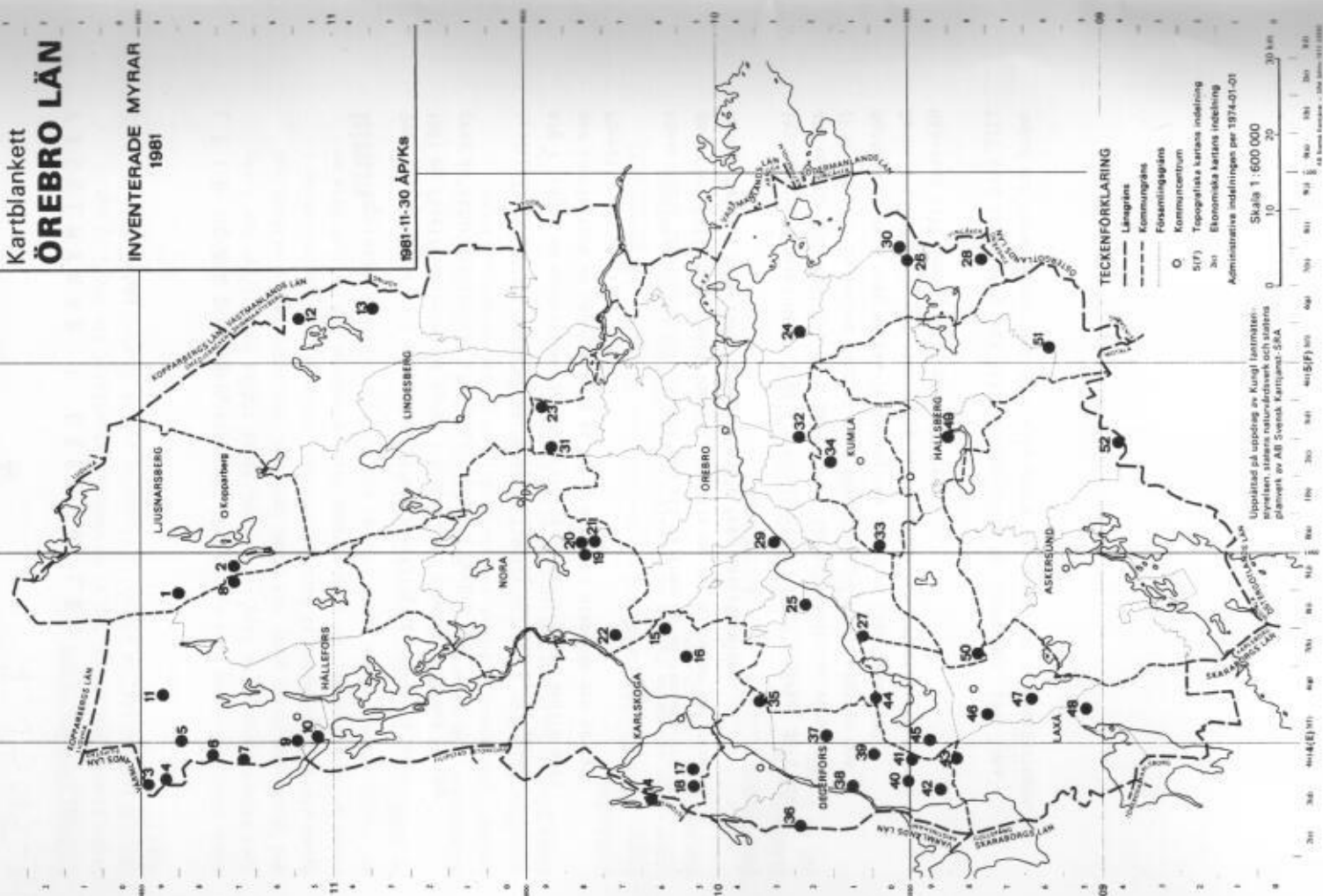
Till nyckelarterna fördes följande:

Smålom, fiskgäse, trana, ljunpipare, grönbena, glutt-snäppa, storspov, småspov och slaguggla.

Kartblankett ÖREBRO LÄN

INVENTERADE MYRAR 1981

1981-11-30 ÅPIKS

Resultatsammanslagning		De 41 Trunhåten		42 Jultömmossen		43 S Åsmossen		44 Stensmossen		45 Rankemossarna		46 Kolömmossen m fl		47 Karamossen		48 Kojemossen		49 Hultsömmossen		50 Finnafälsmossen		51 Glottfråkret		52 Fjällmossen	
A = Åkersund																									
Ha = Hallisberg																									
La = Laxå																									
De = Degerfors																									
Kommuner																									
Småland																									
Kanadagås																									
Gränså																									
Kricka																									
Knipa																									
Örnaryd																									
Fisksluse																									
Örtre																									
Tjäder																									
Trana																									
Ljunghäls																									
Torsvika																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									
Stogssnåra																									

Täthetsberäkningar

Fågeltätheten i par/km² för några arter eller artgrupper framgår av utgivna rapporten (Sandgren 1982).

Jag väljer här att presentera dessa tätheter och har samtidigt kompletterat de första beräkningarna med änder (fyra arter tillsammans), kanadagås och två arter tättingar.

Tätheterna är beräknade för följande fyra områden:

Område 1. Norra länsdelen = Ljusnarsbergs, Hällefors, Lindesbergs och Nora kommuner.

Område 2. Västra länsdelen = Karlskoga och Degerfors kommuner.

Område 3. Örebro kommun.

Område 4. Södra länsdelen = Kumla, Laxå, Hallsbergs och Askersunds kommuner.

Gränser och inventerad areal framgår av fig. 1.

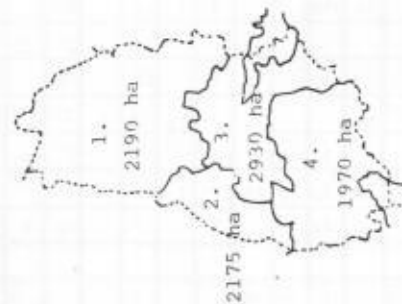

Fig. 1. Områden och inventerad areal

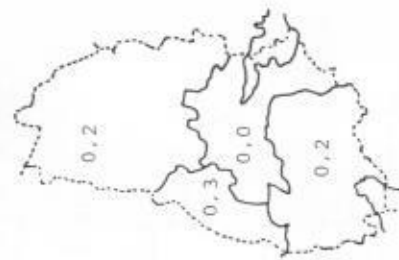
Skillnaden i myrarnas utseende mellan de olika områdena är påtaglig. De flesta myrarna i område 1 och 2 är blöta med inslag av gölar eller höljor. Dessa ligger dessutom ofta väl avgränsade från tätbebyggelse. I område 3 och 4 är däremot myrarna i huvudsak av högmosssetyp avgränsade från omgivande odlingsmark endast genom en smal trädbård. På flera av dessa mossar har omfattande torvtäkt bedrivits.

Denna skillnad har avgörande betydelse för fågelförekomsten.

Änder har gräsand, vigg, knipa och kricka inrapporterats. Deras förekomst på myrar är naturligt koncentrerad till norra och västra delarna av länet, de delar som har de gölrikaste myrarna.

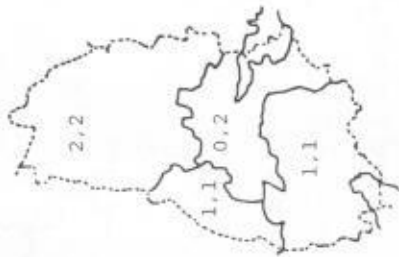
Kanadagåsen saknas helt på myrar i Örebro kommun men finns i övrigt glesst men jämt fördelad över länet.

KANADAGÅS

Hela länet 0,2

ÄNDER

Hela länet 1,1

Fig. 2. Tätheten i par/km² för kanadagås och änder (gräsand, vigg knipa och kricka)

Vadarna förekommer i genomsnitt med 4,0 par/km² på myrarna.

Från Dalarna anges en medeltäthet av 4,4 par/km² för drygt 25 000 ha inventerad myr. (S-A Svensson muntligen). Vadartätheten ökar norrut och har i Västernorrlands län uppnått 7,5 par/km² på 7 960 ha myrmark (Simonsson och Dysenius 1980).

Sin tätaste förekomst i Örebro län har vadarna i de norra och västra delarna, med 6,9 par/km² i område 1 och 5,7 par/km² i område 2.

Betydligt glesare är förekomsten på Närke myrar, som i huvudsak är av högmossekaraktär och i södra länsdelen (1,6 respektive 2,5 par/km²).

VADARE

Hela länet 4,0

Fig. 3. Vadartätheten i par/km²

I vadargruppen intar Ljungpipare och enkelbeckasin tätplatsen med 1,1 par/km² i länet som helhet.

Även dessa arter var för sig förekommer tätast i norra och västra delarna av länet, gles i övrigt.

Liknande utbredningsmönster visar grönenan som dock är betydligt mer sparsam i länet.

Sparsam i hela länet är också storspöven som totalt uppnått 0,4 par/km². Denna art har däremot samma täthet som i Västernorrlands län.

LJUNGPIPARE

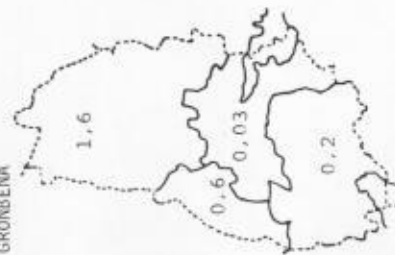
Hela länet 1,1

ENKELBECKASIN

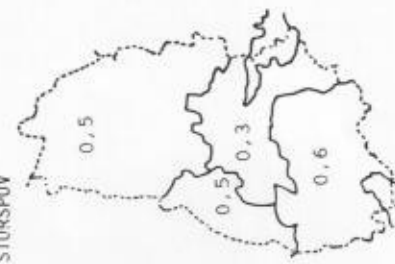
Hela länet 1,1

GRÖNBENA

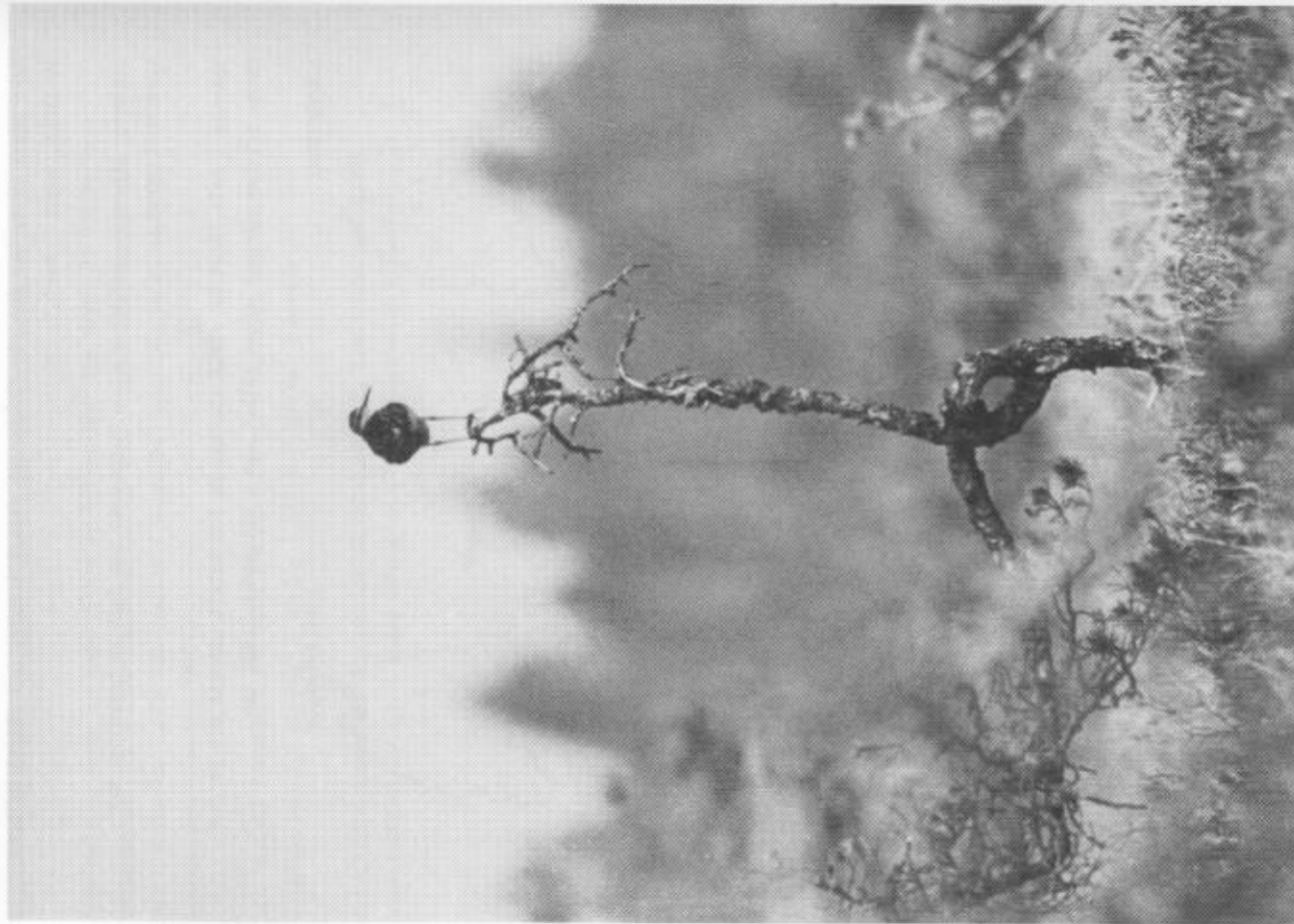
Hela länet 0,6

STORSPÖV

Hela länet 0,4

Fig. 4. Tätheten i par/km² för några vadarter

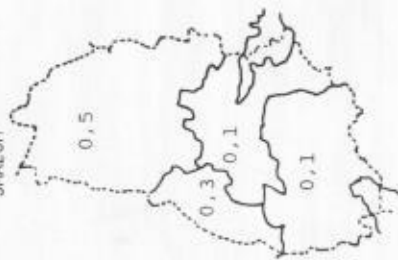

Grönbena. Foto: Christer Klingberg/Pro Natura

För smålom är tätheten endast 0,2 par/km² i hela länet med mycket gles förekomst i den sydöstra halvan av länet.

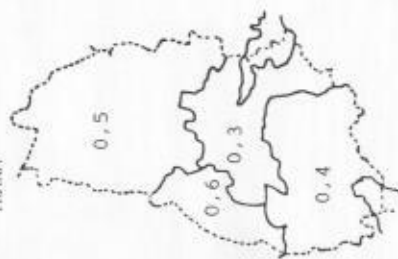
För tranans vidkommande blir siffrorna något högre och tranor kan sägas vara lika vanliga, eller ovanliga, som storspov på våra myrar. Båda arterna häckar också i andra biotoper, men storspoven visar en kraftig nedgång i åker- och ängsmark.

SMALOM

Hela länet 0,2

TRANA

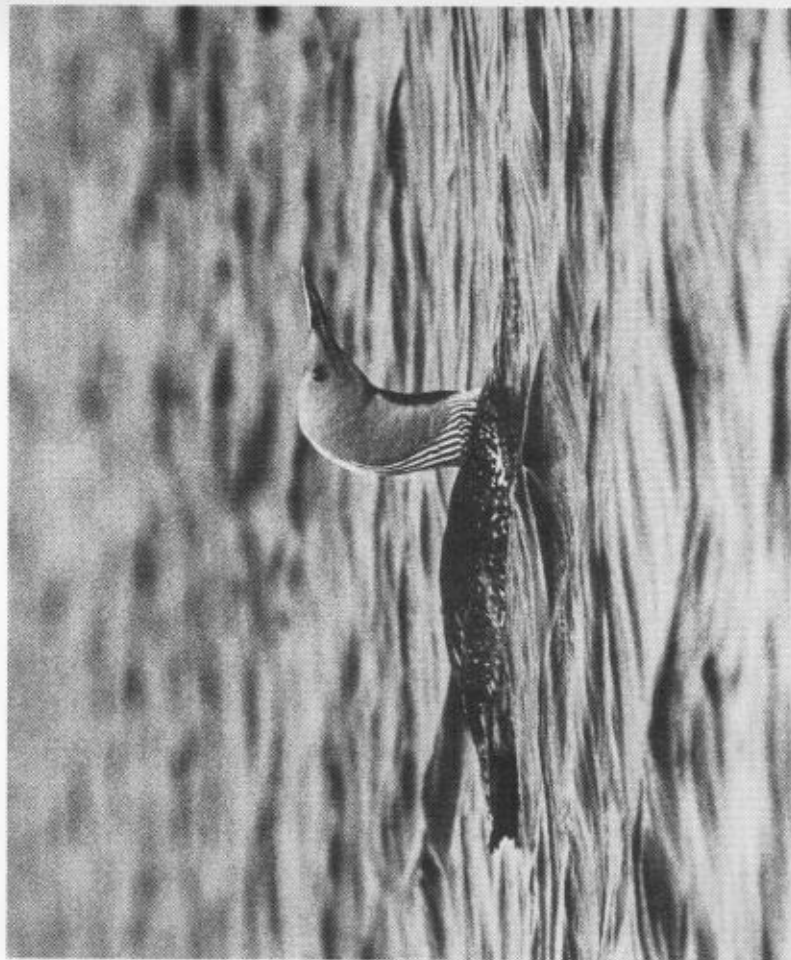

Hela länet 0,4

Fig. 5. Tätheten i par/km² för smålom och trana

Bland tättingarna har jag valt att behandla ängsplärka, sånglärka och gulärka. De båda första är de vanligaste myrtättingarna med ängsplärkan främst, 5,4 respektive 1,9 par/km² i hela länet. Båda har dock på sina ställen varit så pass vanliga att inventeraren endast angivit en ungefärlig siffra. Efter kontakt med inventerarna har jag ändå försökt ligga på en täthetsbedömning. Jag tror att siffrorna ganska väl återspeglar det verkliga förhållandet även om sånglärkeförekomsten i område 2 måste vara överskattat.

Resultatet med gles förekomst på högmossarna i östra delen av länet är inte oväntat.

Smålom. Foto: Bengt Lundberg/N

GULÄRLA

Hela länet 0,5

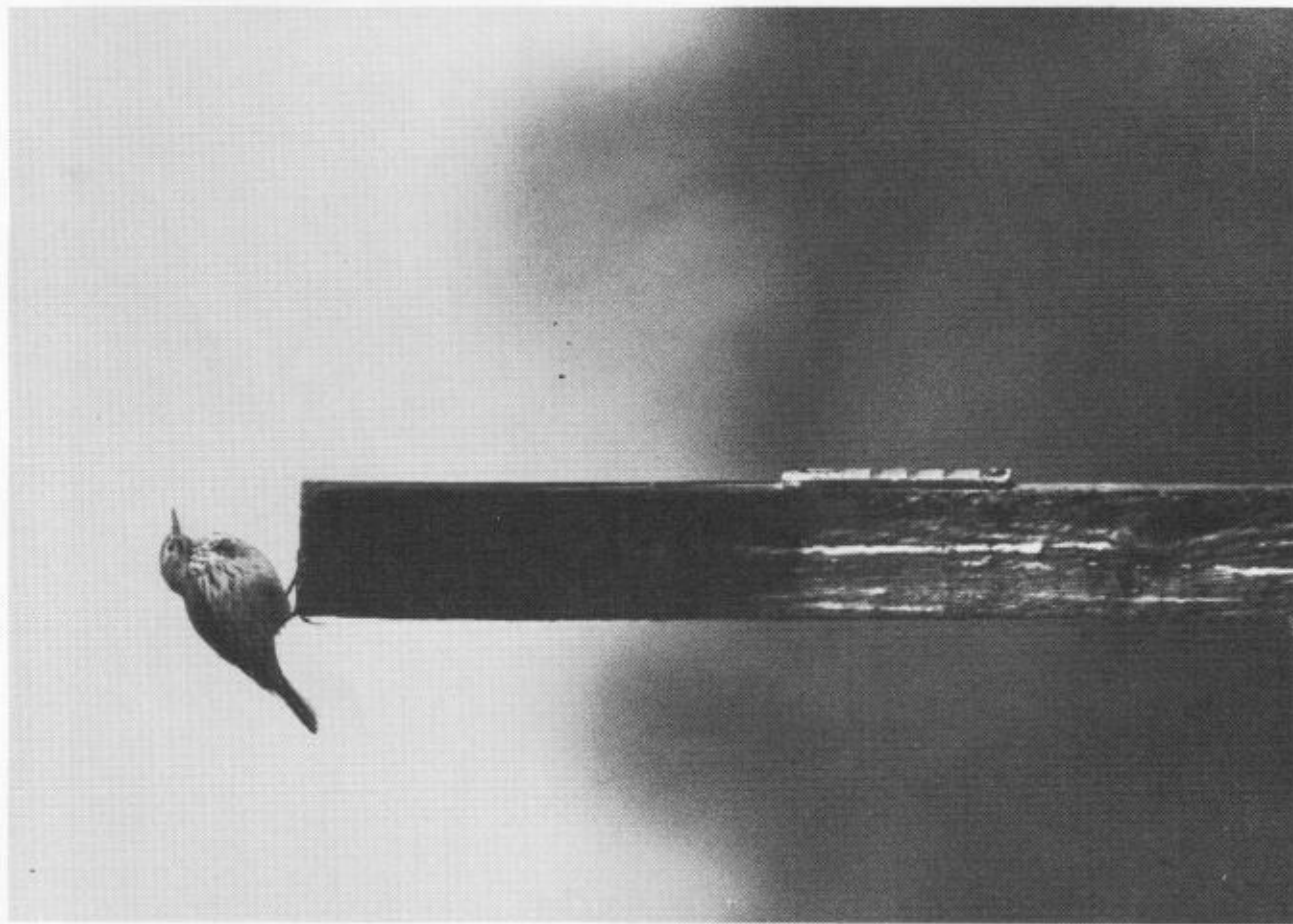
ÄNGSPIÄRKKA

Hela länet 5,4

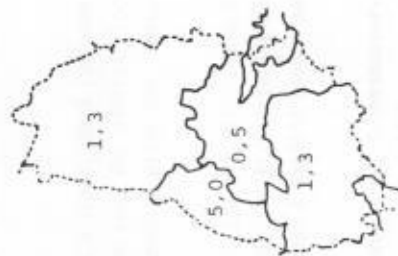
Fig. 6. Tätheten i par/km² för gulärla och ängspiärka

Gulärlan finns fåtaligt på myrarna i länets södra del. Den ökar norrut för att i område 1 finnas med ett par på varje km² myryta. Ökningen fortsätter norr om Örebro län och uppgår i södra delen av Kopparbergs län till 2,4 par/km² medan det i norra delen finns cirka 4 par/km² (S-A Svensson muntligen).

Ångspiplärka. Foto: Keith Jälefors/Pro Natura

SÅNGLÄRKA

Hela länet 1,9

Fig. 7. Täthet i par/km² för sånglärka

Litteraturförteckning

Backéus, J.: 1978. Skyddsvärda myrar i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län.

Sandgren, L.: 1982. Fågelmynar i Örebro län. Inventering 1981. Länsstyrelsen i Örebro län

Simonsson, P. & Dynesius, M. 1980. Fågelmynar i Västernorrlands län. Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Leif Sandgren

Tuppa Klaras väg 18

702 29 ÖREBRO